לגאביו ממש אין[1] ה"נ דאיכטריך לגאביו וכיון דאיפקיתיה מכללא דכהן הדיוט שמיטמא לגאביו אוקמיה אכללא דכ"ג א] שאינו מיטמא לקרובים ואייתר לו לגאמו ולגאחיו ולגאחותו: לגאמו לג"ש. מיתה כיון דאמו דכהן גדול מופנה כדאמרינן לעיל למה לי תו (למופנה) הפנאה מאמו[2] דנזיר וי"ל אליבא דר' ישמעאל קיימא (לן) דאית ליה פרק המפלת (נדה כב:) מופנה מלד אחד למדין ומשיגין וכאן יש להשיב דמה לנזיר שאין קדושתו קדושת עולם ושנו בשאלה:

לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה. לג"ש לא מצי למידרשיה דלא כתיב לאחיו בכ"ג וכ"ת אמאי לא קאמר הש"ס הדרשות על סדר הכתוב ולומר לאמו לגזירה שוה שהיא מוקדמת בקרא ולאחיו לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה אלא לפי מה שפירשתי לעיל דאי לאו דידעינן מת מצוה מקרא אחריינא לא הוה מוקמי' גזירה שוה לאמו לכדרבי לנגעים ולזיבתם אלא הוה ממעטינן מאמו מת מצוה להכי קאמר דמת מצוה ידעינן מלאחיו לגבי נזיר אייתר ליה אמו על כרחין לג"ש: **ולאחותו** מה תלמוד לומר הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו וכו' אמרת לא יטמא. אף בעושה פסח ומילה [גרידא] בלא נזיר וכ"ג משום דלא אתי עשה דטומאה שאין בה כרת ודחי עשה דפסח ומילה שיש בהם כרת כך פי' בקונטרס בזבחים פרק טבול יום (דף ק.) ובסנהדרין (דף לה.) ובברכו' (דף כ.) מפומש בתוכן: **ר"ע אומר נפש אלו הרחוקין.** דסבלא הוא לאוקמיה קרא קמא ברחוקים ומת הכתוב אחרי כן מייתר לאוסרן אף בקרובים ולאמו **לא מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה.** לקמן קעביד גריכותא בין אביו ובין אמו וגריכי תרווייהו למיכתב למעוטי מת מצוה: לאחיו שאם היה כ"ג ונזיר. דמיטמא למת מצוה דכולהו פרטי מיותרים לר"ע הלכך כולהון לריכי[3] אבל לא מצריך קרא לכהן הדיוט[4] דכהן הדיוט מיטמא לקרובים דין הוא דטופייא דכהן הדיוט דקדושתו קדושת עולם אינו מעלה ומוריד לגבי מת מצוה ולא מיצטריך קרא [אלא] [5]לכהן גדול ונזיר:

ולאחותו כדתניא וכו' ור"ע ג"ש דרבי מנא ליה. פי' דהא ליכא הפנאה כלל דהכהן פרטי דנזיר דרש' לכולהו ולאביו ולאמו דכ"ג נמי ד] (כדאמרינן) דאיצטריכו למת מצוה תרוייהו כי היכי דלריכי תרוייהו בנזיר למת מצוה ומשני כיון דאמר מר היינו ר"ע לאחיו דאם היה כהן הדיוט אינו מיטמא לו למת מצוה וכ"ש כ"ג גרידא ומהשתא מייתר לן אביו [1] ואחיו בכ"ג לגזירה שוה ולריך למכתב שניהם אביו ואמו בכ"ג כדעביד לקמן גריכותא בנזיר[5] לר"ע מאביו ואמו דנזיר ה"נ בעי למיעבד לריכותא מאביו ואמו דכ"ג וא"ת ואכתי אינו מופנה אלא מלד כ"ג דאיכא מופנה מלד אחד למידין ומשיגין אבל לר' ישמעאל לעיל ודאי לריך להפנותן משני לדדין דאיכא בפרק המפלת (נדה כב:) דסבירא ליה לר"ע [6] למידין ומשיגין כדפירש' לעיל: **ולר' ישמעאל כ"ג והוא נזיר מנא ליה.** היכא דאית ביה שתי קדושות לדדידיה לא אייתר לאחיו דנזיר לכ"ג שהוא נזיר כיון דלית ליה מת אלו הקרובין א"כ איצטריך אביו לגופיה לאשמועינן אפילו לקרובין לא יטמא ולאחיו לגזירה שוה ולאחיו למישרי מת מצוה ולאחותו כדתניא ומשני כיון דשרי רחמנא חד לאו בתמ מצוה בנזיר לחודיה מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין: **ולאחותו** למה לי. פירוש לרבי ישמעאל דבשלמא לר"ע כיון דצריך קרא להיכא דאית ביה קדושת כ"ג והוא נזיר ולא אמר מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין ה"ל איצטריך קרא מיותר לאחותו שידחה מ"מ עשה דפסח ומילה אע"ג שיש בהן כרת אלא דסד"א כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן ד] דחד לאו הוא כלומר לית ביה כרת אבל פסח ומילה דכרת לא יטמא למת מצוה קמ"ל אחותו ולרבי

ולרבי

ומה ת"ל[1] אביו.[2] שאם אתה אומר מן הכלל הייתי אומר לך עד שאתה דן כו' או כלך לדרך זו נאמר כלל בכהן הדיוט לגבם לא יטמא כו' אף כלל האמור בנזיר יהא מיטמא לכך הוצרך לומר בנזיר ב] לגאביו לא יטמא: **והא מיבעי ליה לאביו.** כלומר ועכשיו נמצאת אתה דן שצריך לומר בנזיר שלא יטמא לאביו ממש והואיל ואינו מיותר לכך מהיכן אתה דן דנזיר מיטמא למת מצוה: **אלא.** ג]מהיכן אתה לומד ממה שאמר לאחיו שאינו צריך דהשתא לאביו אינו מיטמא לשאר קרובין לא כ"ש ולאחיו מה ת"ל אלא לומר לגאחיו הוא לאחיו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: **ולאמו אתא ליה לג"ש.** למילף מינה אמו האמורה בכהן גדול לכדרבי וכדלעיל וגבי כ"ג ליכא למימר דהא דכתיב ביה ולאביו לגאביו ממש הוא דקאתי [דלא] יטמא לו דכיון דעל כל נפשות מת לא יבא לא אתא אלא בקרובים כדפירש ברש"ש דשמעתא ד] שמע מינה דלאביו מייתר ליה וקאתא למימר דלאביו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: **ולאחותו.** דכתיב גבי נזיר למה לי: **לכדתניא הרי שהיה נזיר והולך למול אם בנו ולשחוט אם פסחו.** דנקיט להו מהדדי היינו משום דמילת זכריו ועבדיו מעכבין את פסחו[3]: **פ"ל ולאחותו.** וקאתא לאשמועינן דאע"ג דחזיל לדבר מצוה למצות מילה ופסח דאית בהו כרת אפי' הכי יניח מצות מילה ופסח ומיטמא למת מצוה: **ר"ע אומר.** כשהוא אומר על נפש הרי רחוקין אמורין וכשהוא אומר מת הרי קרובין אמורין לאביו ולאמו אינו מיטמא לו ד"ל אלא לאביו ולאמו אינו מיטמא כו'. ור"ע לא משמע ליה מאמו כלום אלא אגרלא דאמר מאביו נסבה קרא: **ולאחיו מה ת"ל שאם היה כ"ג ונזיר כו'.** דסד"א היכא דלא הוה ליה אלא נזיר או כהן ליטמא למת מצוה אבל היכא דהוה גזיר וכ"ג אבל היכא דהוה ליה תרי אימא לא קמ"ל: **ולאחותו לכדתניא הרי שהיה הולך לשחוט אם פסחו כו': ולר"ע ג"ש לגדרבי מנא ליה.** דכ"ג מיטמא בנגעו וזיבתו של אביו דאינו מיטמא לשאר קרובים לא כ"ש ולאחיו מה ת"ל אלא דהוה ליה אלא נזיר וכ"ג ולרבי ישמעאל כהן גדול והוא נזיר מנליה כיון דשרא רחמנא חד לאו גבי מת מצוה מה לי חד לאו מה לי תרין לאוין אחותו למה לי סלקא דעתך אמינא כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן דאיסור לאוי הוא אבל מילה ופסח דכרת לא יטמא למת מצוה קמ"ל

ולר"ע

היה כ"ג ונזיר לאחיו אינו מיטמא ז] אבל מיטמא הוא למת מצוה. וכתיב ביה בכ"ג ונזיר לא יטמא להם במותם אבל מיטמא בנגעם וזיבתם: **מה לי כ"ג לחודיה מה לי כ"ג בשאול נזיר.** דמיטמא בנגעו וזיבתו של אביו כ"ש דכ"ג לחודיה מותר ליטמא בנגעם וזיבתם: **מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין.** דכיון דמישתרי ליה לגבי מת מצוה חד לאו אישתרי ליה נמי בתרי לאוי כגון כ"ג ונזיר: **ולאחותו למה לי.** כלומר א"כ דלר' ישמעאל נפקא ליה כ"ג ונזיר מנשוס מה לי חד לאו מה לי תרי לאוי ה] לאחותו למה לי למישרי פסח ומילה (ג) אכתי איצטריכא ולאחותו ס"ד כו': ולרבי

ולרבי

הדיוט דמטמא לקרובים לא בעי קרא אם נתוספה קדושתו על נזירות. **ולאחותו לכדתניא הרי שהיה הולך וכו'.** מה לי כ"ג ומה לי כ"ג ונזיר דכיון דכ"ג ונזיר מטמא למת מצוה כ"ש כ"ג לחודיה. ולא איצטריך אמו דכ"ג להתירו במת מצוה ומופנה הוא לג"ש: **ולר' ישמעאל כ"ג** ונזיר **מנו** ל. דלאביו מבעי ליה לגופיה לאמו לג"ש לאחיו שמטמא למת מצוה: **ולאחותו לכדתניא** ולא אייתיר ליה קרא לכ"ג שמטמא למת מצוה: **כיון דשרא רחמנא חד לאו** ו) **לאביו מת מצוה.** כ"ג לחודיה ה"ה כששניהם יחד דמה לי חד לאו מה לי תרי לאוי. א"כ דלא בעי קרא להולך לשחוט פסחו ולמול בנו. אבל מילה ופסח דכרת. דבמילה נמי איכא כרת דגדול מיחייב כרת.

יב א ב מיי' פ"ג מהל' אבל הל' ח טוש"ע י"ד סי' שצד סעיף ג:

נוסחת הריב"ן

ב] לגביו בנזיר: ג] לגביו דלגאביו: ד] מכאן אתה דן ממה שאמר כו': ד] אינו מיטמא וכתיב ביה: ה] תרי לאוי בנזיר ודפסח אכתי איצטריכא כו':

הגהות התוספות

1. 5"ל ומשני אין ה"נ כו'. 2. 5"ל בחמו. 3. 5"ל בריבי למדרש. 4. 5"ל לכהן הדיוט ונזיר דכיון דכהן כו'. 5. מיכח בנזיר ממתק.

מוסף רש"י

לאחותו מה ת"ל. בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא, וסמיך ליה לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא לבם, והא כולהו בכלל על נפש מת לא יבא היו ולמה יבאו, לאביו פרט למת מצוה, ולאמו מה ת"ל, משום מת מצוה לא אצטריך דמצלאביו בספרי לגמוד שאם היה נזיר זה כהן דהוי עליה שתי קדושות, אף הוא לאמו הוא דלא יטמא אבל מטמא הוא למת מצוה, ולאחיו מה תלמוד לומר, הרי שהיה כהן גדול והוא נזיר, אף הוא לאחיו לא יטמא אבל מטמא הוא למת מצוה, ולאחותו מה ת"ל, אם איני עניין לזה תנהו עניין למי שהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שמטמא למת מצוה (ברכות יט:) אי: ולאחותו מה ת"ל, כיון דכתיב לאביו ולאמו כל שכן לאחותו (זבחים ק.) הרי שהלך לשחוט את בנו פסחו ולמול את בנו בו'. זה שהיה כהן גדול ונזיר ונתוסף בו עוד דבר אחר המעכבו מלטמא, שהיה צריך לשחוט את פסחו, אף זה לאחותו פטרתי לך בו אבל מטמא הוא למת מצוה, דאם אינו עניין לגזיר לבדו תנהו עניין למי שיש בו כל אלו (שם, ובע"ז סנהדרין לה.) אי: אם אינו עניין לאלו (כ"ג ונזיר) תנהו עניין לענין ביטול עבודה ומילה מפני מת מצוה (מגילה ג.). ושמעע שמת לו מת. מקרוביו, יכול יטמא. לכם, אמרת לא יטמא. דחילו ועונת שחיטת הפסח היא וחלב עליו חוצת הפסח שהיא בכרת, אם יטמא בטל מלעשות פסח, ומול את בנו נמי מצוה שיש בה כרת היא, ואית דאמרי בערבי פסחים נמי קאמר, דמילת זכריו מעכב הפסח (ברכות יט:) אי: דהא נזיר הוא וכתיב על כל נפשות מת לא יבא (סנהדרין לה.) אי משום נזיר אי משום כ"ג אי משום פסח, וכל שכן כהן דאיתנהו לכולהו (זבחים ק.) אי: כשם שאין נזיר מבטל מזרוחו ליטמא לקרוביו, כך הוא לא יבטל מפסחו (מגילה ג.). ת"ל לאחותו. דלא איצטריך אלא לאמי אי אמרת אע"ג שיש בהן כרת אלא דסד"א כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן ה] דחד לאו הוא כלומר לית ביה כרת אבל פסח ומילה דכרת לא יטמא למת מצוה קמ"ל אחותו

מצוה (סנהדרין לה.). **נפש.** בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא, וסמיך ליה לאביו ולאמו וגו', וכולהו קרא ומיהא הוא דהא כתיב קרובים ורחוקים (זבחים ק.). אלו הרחוקין. בזבחים שם הגירסא: נפש אלו הקרובים, לאו ממעטינא היא, דמיקשה לך אם כן לאמו נאמרו רחוקים, דאי לא כתיב תרתי קראי הוה מוקמינן ליה כרחוקים, אבל השתא דאיכתיב תרי קראי, נפש קרובים ממעט שהן נפשה (רש"י שם). **לאביו ולאמו.** בזבחים שם הגירסא: לאביו, מה ת"ל, אם לאמר שלא יטמא לו הרי פירש קרובים ורחוקים, אלא בא לפרט אם מי אסר את הקרובים אבל לא מת מצוה, לאמו מה ת"ל, אם לאסור מת מצוה הרי לאמו, אלא בא לומר לגבי אמו אלא מת מצוה, אבל מיטמא לו אמו, ממישהו דלאחיו דרשינן לאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה וכן כולה (רש"י שם).

ומה ת"ל אביו. שאם אתה אומר מן הכלל הייתי אומר לך עד שאתה דן כו' או כלך לדרך זו נאמר כלל בכהן הדיוט לגבם לא יטמא כו' אף כלל האמור בנזיר יהא מיטמא לכך הוצרך לומר בנזיר ב] לגאביו לא יטמא: **והא מיבעי ליה לאביו.** כלומר ועכשיו נמצאת אתה דן שצריך לומר בנזיר שלא יטמא לגאביו ממש והואיל ואינו מיותר לכך מהיכן אתה דן דנזיר מיטמא למת מצוה: **אלא.** ג]מהיכן אתה לומד ממה שאמר לאחיו שאינו צריך דהשתא לאביו אינו מיטמא לשאר קרובין לא כ"ש ולאחיו מה ת"ל אלא לומר לגאחיו הוא לאחיו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: **ולאמו אתא ליה לג"ש.** למילף מינה אמו האמורה בכהן גדול לכדרבי וכדלעיל וגבי כ"ג ליכא למימר דהא דכתיב ביה ולאביו לגאביו ממש הוא דקאתי [דלא] יטמא לו דכיון דעל כל נפשות מת לא יבא לא אתא אלא בקרובים כדפירש ברש"ש דשמעתא ד] שמע מינה דלאביו מייתר ליה וקאתא למימר דלאביו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: **ולאחותו.** דכתיב גבי נזיר למה לי: **לכדתניא הרי שהיה נזיר והולך למול אם בנו ולשחוט אם פסחו.** דנקיט להו מהדדי היינו משום דמילת זכריו ועבדיו מעכבין את פסחו[3]: **פ"ל ולאחותו.** וקאתא לאשמועינן דאע"ג דחזיל לדבר מצוה למצות מילה ופסח דאית בהו כרת אפי' הכי יניח מצות מילה ופסח ומיטמא למת מצוה: **ר"ע אומר.** כשהוא אומר על נפש הרי רחוקין אמורין וכשהוא אומר מת הרי קרובין אמורין לאביו ולאמו אינו מיטמא לו ד"ל אלא לאביו ולאמו אינו מיטמא לו. ור"ע לא משמע ליה מאמו כלום אלא אגרלא דאמר מאביו נסבה קרא: **ולאחיו מה ת"ל שאם היה כ"ג ונזיר כו'.** דסד"א היכא דלא הוה ליה אלא נזיר או כהן ליטמא למת מצוה אבל היכא דהוה ליה תרי אימא לא קמ"ל: **ולאחותו לכדתניא הרי שהיה הולך לשחוט אם פסחו כו': ולר"ע ג"ש לגדרבי מנא ליה.** דכ"ג מיטמא בנגעו וזיבתו של אביו דאינו מיטמא לשאר קרובים לא כ"ש ולאחיו מה ת"ל אלא דהוה ליה אלא נזיר וכ"ג ולרבי ישמעאל כהן גדול והוא נזיר מנליה כיון דשרא רחמנא חד לאו גבי מת מצוה מה לי חד לאו מה לי תרין לאוין אחותו למה לי סלקא דעתך אמינא כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן דאיסור לאוי הוא אבל מילה ופסח דכרת לא יטמא למת מצוה קמ"ל

ולר"ע

היה כ"ג ונזיר לאחיו אינו מיטמא ז] אבל מיטמא הוא למת מצוה. וכתיב ביה בכ"ג ונזיר לא יטמא להם במותם אבל מיטמא בנגעם וזיבתם: **מה לי כ"ג לחודיה מה לי כ"ג בשאול נזיר.** דמיטמא בנגעו וזיבתו של אביו כ"ש דכ"ג לחודיה מותר ליטמא בנגעם וזיבתם: **מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין.** דכיון דמישתרי ליה לגבי מת מצוה חד לאו אישתרי ליה נמי בתרי לאוי כגון כ"ג ונזיר: **ולאחותו למה לי.** כלומר א"כ דלר' ישמעאל נפקא ליה כ"ג ונזיר מנשוס מה לי חד לאו מה לי תרי לאוי ה] לאחותו למה לי למישרי פסח ומילה (ג) אכתי איצטריכא ולאחותו ס"ד כו': ולרבי

ולרבי

ב) מגילה ג: סנהדרין לה. בכרכות יט: זבחים ק., ג) [זבחים ק. ע"ש בתוס'], ד) 5"ל נפש, ד) [לעיל מז:], ה) [פסחים צו.], ו) 5"ל לאומו,

הגהות הב"ח

(א) גב' ר"ע אומר על נפש אלו הרחוקים: (ב) רש"י ד"ה ומה מ"ל לאביו הס"ד ואח"כ מ"ה או כלך וכו' שאם אתה אומר וכו' שאתה דן כו' נאמר כלל כל"ל ותיבות או כלך לדרך זו נמחק: (ג) ד"ה ולאחותו וכו' ומילה ומשני אכתי:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ולאחותו וכו' לבדין ומשיבין. לפניו הגירסא שם בגלה דכ"א מ"ל למדין ומשיבין:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוד"ה (מעבר לדף) הלי וכו' אכללא דכ"ג ג"כ ע"כ מוחק בא"מ ומוסיף הכל דיבור אחד כמ"ש לעיל: ב] ד"ה כ"ע אומר וכו' דאיקרי נפש בהמה וכו'. ג"כ והא דבמילה כא ע"כ אמר כ"ע אפילו נפש בהמה בתמצע שאלי' התם דכתיב לכל נפש וכמי משמעות הבריית' שם דקאמרה ממעטע שנאמר לכל נפש שומע אני אפי' נפש בהמה וכו' אך קשה לי מהא דכתב בפ' אמור וכהן כי יקנה נפש קנין כספו דקר"ל אפי' נפש בהמה בתמצע וכמ"ש הר"ב פי"ל דתרומות משנה ט ופ"ע: ג] ד"ה לגאביו וכו' אלא לכהן הדיוט ונזיר כפ"ל. ג"מ: ד] ד"ה ולגאמו וכו' דכ"ג נמי כדאמרי'. תיכת כדאמרינן נמתק וכ"ב סלקא דעתך. ת"מ: ה] ד"ה ולאחותו ל"ל וכו' נזיר וכהן דאיסור לגאו וכו' כפ"ל:

פי' הרא"ש

לקרובים: **נאמרו בכללות** בב"ג **על כל נפשות מת לא יבא.** בכללות בנזיר על כל נפש מת כללות בכהן הדיוט לנפש לא יטמא. **לאביו מבעי ליה לגופיה דלא** נילף מבהן הדיוט שיטמא לאביו. ולאחותו מה ת"ל. ולאחותו דכתיב בנזיר. הרי שהיה הולך ישראל ואינו נזיר. יכול יטמא דאתי עשה דטומאת קרובים דכתיב בכהן הדיוט לה יטמא ודחי עשה דפסח ומילה. **אמרת לא יטמא.** דחמיר עשה דידהו דאית בהו כרת: **ר"ע אומר נפש אלו הרחוקים** דסברא הוא לאוקמה דוקא ברחוקים מידי דהוה אכהן הדיוט. **מת אלו הקרובים לאוסרו אף בקרובים.** לאביו ולאמו וכו' אבל מטמא הוא למת מצוה ותרוייהו צריכי להך דרשא כדמצריך להו לקמן בשמעתא. **לאחיו שאם היה** כ"ג ונזיר **וכו'** ולא מצריך קרא לכהן הדיוט ונזיר. כיון דקילא קדושת כהן שהיה הולך דמי.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ולרבי עקיבא מכדי לא שנא כהן גדול לחודיה ול"ש כ"ג והוא נזיר נפקא ליה מלאחיו. דמזיר דאפילו יש בו שמי קדושה: לאביו ולאמו דמזיר ג"ל. ות"ת והא צריכי למת מצוה וי"ל דהכי פירושא למה לי תרוייהו לכתוב חד למת מצוה והוא הדין נמי דיש להקשות לאביו ולאמו דכ"ג למה לי תרוייהו לא לכתוב אלא לאמו לגזרה שוה דאביו לא איצטריך לגופיה בכ"ג לקרובים א) [דלעיל] דריש ר"ע מעל כל נפשות רחוקים מת קרובים ב) והלריכותא דקעביד על תרין קראי בין בנזיר בין בכ"ג: **ומשני דצריכי.** דאי כתב לאביו ולא לאמו הוה אמינא דווקא לאביו אינו מיטמא משום דקורבא דאביו חזקה בעלמא הוא משום דרוב בעילות אחר הבעל אבל אמו דוראי ילידתיה ליטמא לה אבל אמו דידעין דילידתיה ליטמא לה ואי כתב רחמנא אמו הוה אמינא אמו לא ליטמא לה דלאו אזיל זרעה בתרה אבל אביו כיון דאמר מר [1]למשפחותם לבית אבותם אימא ליטמא ליה קא משמע לן (ה) [2]ועל כל נפשות מת לא יבא למה לי

ולר"ע מכדי לא שנא כהן גדול לחודיה ולא שנא כ"ג והוא נזיר נפקא מלאחיו לאביו ולאמו למה לי צריכי דאי כתב אביו הוה אמינא היינו טעמא דלא מיטמא ליה משום דחזקה בעלמא הוא אבל אמו דידעין דילידתיה ליטמא לה ואי כתב רחמנא אמו הוה אמינא אמו לא ליטמא לה דלאו אזיל זרעה בתרה אבל אביו כיון דאמר מר [1]למשפחותם לבית אבותם אימא ליטמא ליה קא משמע לן (ה) [2]ועל כל נפשות מת לא יבא למה לי

על

אמינא דוקא לאמו אינו מיטמא דלא אזיל זרעה בתרה כדכתיב למשפחותם לבית אבותם ולא כתיב לאביו הוה אמינא דאמו מייתא למעוטי אביו ועל כל נפשות מת[1] לא יבא דמוקי ליה לקרובים מיפומא אע"ג דכתיב סתמא דאי[2] לא כתיב אביו בפי' הוה מוקמינן ליה בקורבא דלד אם דוקא מסברא דקאמר ג) בודאי ילידתיה ואי כתיב אביו ולא אמו (כו') בפי' אע"ג דמרבינן קרובים ממת דמיותר הוא הוה מוקמינן ליה דוקא בקורבא דלד אב מטעמא דקאמר הש"ס ד) שזרעו מתייחס אחריו ות"ת ואפי' אי כתיב אביו ולא אמו היכי תיסק אדעתין דלאמו יטמא ותיפוק ליה מק"ו מאביו מק"ו דלעיל ומה במקום שכהן הדיוט מיטמא לאחיו מאביו כדאמרינן לעיל ה) והוא גופא ו) [מימא][3] דק"ו ניתן למידרש ונראה למהר"ף דלר"ע דדריש מנפש מת דנזיר נמנפש מת לא יבא דכ"ג דבקרובים אחיי א"כ הוי כללא לכל הקרובים אלכך כי פרט בתר הכי חד מן הקרובים אביו או אמו הוה אמינא אין בכלל אלא מה שבפרט אביו אין אמו לא או איפכא כיון שיש טעם לחלק ביניהם וכיון דהוי מטעם כלל ז) או פרט דאין בכלל אלא מה שבפרט א"כ אפילו בק"ו נמי לא אתי אמו מאביו כמו כלל ופרט דעלמא דאין לדרשו יותר מן הפרט לא בק"ו ולא בשום דרשא אחרת כדפריש"ת ברש"י שלשה מיני (לעיל דף לה.) וות"ת כיון דמטעם כלל ופרט הוא א"כ למה לי טעמא שנותן לאביו מטעם חזקה וכן לאמו משום דלא אזיל זרעה בתרה תיפוק ליה מהאי טעמא דאין בכלל אלא מה שבפרט כמו בעלמא ועוד קשה דמשמע כאן מדכתיב ואמו[4] הוה ידעינן כולהון קרובים כגון אחיו ואחותו ואמאי נימא לעולם אין בכלל אלא מה שבפרט וי"ל שאני איסור טומאה דגלי קרא בכהן הדיוט שמטמא לקרובים ולא לרחוקים א"כ בסברא דקורבא היתה[5] תליא מילתא והלכך צריך ליתן טעמא באביו ובאמו מה לד קורבא יש בזה יותר מבזה וניחא נמי דמאביו ואמו ידעינן אחיו ואחותו שהרי אין לך עוד טעם לחלק בקרובים יותר רק מב' טעמים מגד האב ומגד האם כדקא מפרש בצריכותא והלכך כיון דגלי אביו ואמו ה"א אחיו ואחותו ואין לנו לומר תו אין בכלל אלא מה שבפרט ותדע דהכי הוא שהרי לעיל במילתיה דרבי ישמעאל דקאמר מעיקרא או אינו אומר לאביו [אלא] למעוטי אחריים רחוקים ו) ופירשו בתוספות לעיל מעטעמא דכלל ופרט [וסתר] ליה משום דגלי בכהן הדיוט שסברא הוא ליטמא לקרובים יותר מלרחוקים ש"מ דגבי איסור טומאה גם כי דייניען ליה בכלל ובפרט צריך טעם וסברא לדבר והשתא ניחא דלר"ע צריך למיכתב תרוייהו לאביו ולאמו ולא אתיא אמו בק"ו מאביו כדפריש"ת ולא דמי לר' ישמעאל דיליף ליה מק"ו אמו מאביו דלרבי ישמעאל כללא דזנזיר על כל נפשות מת[6] לא יבא לא בקרובים כתיב וכיון דברחוקים כתיב אינך יכול לומר כלל ופרט אא"כ תאמר למעוטי רחוקים קאתי וזה אינך יכול לומר כדאיתא לעיל [ק"ו] מכהן הדיוט הלכך תו ליכא למידייניה בכלל ופרט למעוטי קרובים אחרים כגון אמו כמו לר"ע דהא כללא לאו בקרובים כתיב כמו לר"ע והלכך אתיא אמו אפיר בק"ו מאביו ומ"מ צריכין לק"ו משום סברא דצריכותא כדפרישית לעיל וות"ת הא תינח גבי נזיר אבל גבי כ"ג הא כללא הוא בקרובים גם לר' ישמעאל כדאמר לעיל על כל נפשות מת לא יבא בקרובים או אינו אלא ברחוקים אמינא ק"ו מכהן הדיוט וא"כ נדייניה בכלל ופרט וע"ל כיון דגבי נזיר לא מצי למידייניה בכלל ופרט ואתיא אמו בק"ו מאביו כדפרישית א"כ גבי כ"ג נמי הכי הוא דהא יליפינן מהדדי מגזרה שוה דאמו ועוד י"ל דשמא לא משייא ליה כללא כיון דהא דאוקימנא ליה לההוא דכ"ג בקרובים איתו מכח [הפסוק] עצמו דכ"ג אלא מהכהן הדיוט בתו אינו כדפרישית לעיל ולא דמי לדר"ע דר"ע מוקי קרא מטעמא דנפשיה מכח הפסוק עצמו הלכך חשיב כלל גמור וצריך עיון דהא ר"ע דרש ריבה ומיעט פ"ג דשבועות (דף כו.) וי"ל דגם בריבה ומיעט ממעטינן מיהא דבר אחד ואין מועיל ק"ו או מדה אחרת לרבות והלכך אי הוה כתיב אביו הוה ממעטינן אמו ולא אתיא בק"ו ומה לא מידי כל זה לשון מהר"ף וא"ת וכיון דצריכי לגופייהו אביו ואמו א"כ מהיכא תיתי [מת מצוה] בנזיר וגם לא מייתרי לג"ש בכ"ג כיון דמילגרן צריכי וי"ל דעל כרחיך מיותרים הם למת מצוה בנזיר ולג"ש בכ"ג דאל"כ ליתפוק קרא מתרוייהו דהא ר"ע דרש מייתורא [דמת] קרובים בין בנזיר בין בכ"ג ועל כרחיך מקרא אלא דבר הכתוב בכולהו קרובים ולא מפליג בין אביו לאמו בשום סברא למה[7] נכתבו שניהם כל עיקר אלא בנזיר לאיתויי מת מצוה ובכ"ג לג"ש ומיהו אי לא כתיב אלא חד לאביו או לאמו אז הוה אמינא דאע"ג דמקרא אלא דבר הכתוב מ"מ הוה אמינא דלהכי כתיב חד למעוטי אידך ולאפוקי מקרא אלא כדפרישית וא"ת מי מזקקינן לומר את הצריכותא לר"ע בין אמו לאביו אדרבה נאמר דאין שום סברא לחלק ביניהם ומייתרי תרוייהו לאביו ולאמו בין בנזיר בין בכ"ג ונדרוש אביו למת מצוה ואמו לג"ש שבשניהם[8] ואע"ג דבריתא מזכיר שניהם במילתיה דר"ע לאביו ולאמו תרוייהו למת מצוה מה בכך מ"מ נימא דלאו דווקא נקט אלא מאביו לחודיה נפקא דהכי ממי אמרינן לעיל לר' ישמעאל דאע"פ שהזכיר בבריתא לאביו ולאמו גבי מת מצוה אף"ה אסיקנא דלא אתי כלל אביו ואמו למת מצוה אלא אביו לגופיה ואמו לג"ש ומת מצוה מלאחיו הוא דנפקא לן כדאמרינן לעיל אלמא לאו דווקא הכי נמי נימא דלאו דווקא נקט אמו אלא מאביו לחודיה נפקא וי"ל דלא דמי דודאי לר' ישמעאל לא הזכיר לדרשא מת מצוה כי אם אמו דהא לאביו איצטריך לגופיה לקרובים כדאמרינן לעיל הלכך אע"ג דלמסקנא מת מצוה מלאחיו הוא דנפקא לן ולא מאמו מ"מ שפיר הזכיר לאמו לגבי מת מצוה מת מצוה ולאמו משום ג"ש לומר דבריתא כלל לאמו לגבי מת מצוה דכיון דכתיב לאביו קודם בקרא וקרא קמא לאוקמי[12] למת מצוה כדפרישית ואם כן הכא ליכא למימר כמו לר' ישמעאל אלא ש"מ דווקא הזכיר שניהם למת מצוה ומילגרן צריכי כדמסיק במסקנא כל זה לשון מהר"ף: מקשינן דבסוגיא דידן דרש לר"ע לאביו ולאמו בנזיר תרוייהו למת מצוה וכפ' טבול יום בזבחים (דף ק.) דרש לר"ע לאביו לחודיה למת מצוה ולאמו הרי שהיה כהן הדיוט והוא נזיר דגם הוא מיטמא למת מצוה לאחיו הרי שהיה שגם הוא מיטמא למת מצוה ומאי שנא ועוד קשה היכי דרש סתמא[13] שתי דרשות מאביו ואמו והא צריכי אביו ואמו כדקאמר הכא וא"כ ליכא למידרש מייתייהו כי אם דרשא אחת כדפרישית לעיל מיהו בתוספת'[14] דסוגיא דפ' טבול יום פליגא אהך דהכא ולית ליה צריכותא דהכא הלכך לאביו ולאמו לשתי דרשות קאמו וא"ת סוגיא דידן אמאי לא מצריך נמי קרא לכהן הדיוט ונזיר כי התם וי"ל דסברא[15] דכיון דכהן הדיוט מיטמא לקרובים לא מהניא טופיינא דכהן הדיוט בקרא[16] דקדושתו קדושת עולם בהדי נזיר להצריך פסוק דכיון[17] דבטומאת עצמו קיל מנזיר אבל כ"ג דגם הוא אינו מיטמא לקרובים ההוא ודאי הוה אמינא דמהניא טופיינא דידיה דקדושתו קדושת עולם שלא יטמא למת מצוה ולהכי איצטריך קרא דנזיר דלאחיו לכ"ג והוא נזיר וסוגיא דהתם סברה דלף לטופיינא דכהן הדיוט ונזיר צריך קרא מיוחד ומיהו ק' דכיון דהתם בפ' טבול יום לית ליה צריכותא דאביו ואמו מ"א אביו ואמו דכ"ג ל"ל בשלמא דנזיר כולהו [מפורש][18] התם כדפרישי' אבל בכ"ג קשיא דתסגי ז) בהך לגזירה שוה וליכא למימר דסוגיא דהתם ידרוש גבי כ"ג מלאביו מת מצוה ולאמו לג"ש דהא ידעינן מת מצוה בכ"ג מלאחיו

1. שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם: במדבר א ב
2. ועל כל נפשת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא: ויקרא כא יא

פי' הרא"ש

ולר"ע מכדי ל"ש כ"ג לחודיה ול"ש כ"ג ונזיר **נפקא** ליה מלאחיו **לאביו ולאמו** דב"ג למה לי נהי דלאמו צריך לג"ש לאביו למה לי וה"א דמצי למבעי לאביו ולאמו דנזיר אמאי צריך תרוייהו למת מצוה: **משום דחזקה בעלמא הוא** דרוב בעילות אחר הבעל **אבל אמו דוראי ילידתי'** אימא **ליטמא** לה והאי דדרש' מת אלו הקרובים הוה מוקמי' לה בקרובים מצד האב דמדכתיב לאביו הוה ממעטינן אמו וקרוביה שיטמא להם כיון שהם ודאים: **כיון דכתיב למשפחותם לבית אבותם** ודרש' מינה פ' יש נוחלין משפחת אב קרויה משפחה הוה אמינא דלאמו אתא למעוטי אב וקרובים דידיה שיטמא להם ומת אלו הקרובים הוה מוקמי' בקרובי האם אבל השתא דכתיב תרוייהו מעל כל נפשות מת דכ"ג ומנפש מת דנזיר שמעי' כל קרובים ולאמו דכ"ג הוצרך לכתוב לג"ש וכיון דהוצרך לכתוב לג"ש הוצרך לכתוב [לאביו] למדרש מיניה דמטמא למת מצוה ואצטריך נמי למכתב לאמו דלא תימא מאביו ממעטי' אמו ואית ליה לר"ע מופנה מצד א' למדים ואין משיבין א"נ כיון דגלי קרא גבי כ"ג דאביו ואמו שקולים הם ה"ה גבי נזיר ואייתר לאמו דנזיר להפנות ג"ש מב' צדדים: **על כל נפשות מת למה לי** אגב דדריש נפש מת דנזיר בעי נמי למדרש דכהן גדול

נוסחת הריב"ן

ז) כתב לאמו: ב) אלא מוקה:

הגהות הב"ח

(ה) גם' קמ"ל ולר"ע על כל נפשות: (ב) רש"י ד"ה ולר"ע וכו' למה הכי למה לי הא קא שמעינן לה מעל נפש מת הס"ד ותיכף כל ממתק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה ולר"ע וכו' בכ"ג לקרובים לדעיל תיכף לדעיל ממתק וע"כ דלקמן מ"מ ויעו"ש: ב) בא"ד דרש ר"ע וכו' קרובים ר"כ דלקמן קאי על כ"ג אבל לעיל בדברי ר"ע נפש אלו הרחוקים מת אלו קרובים זה מייתי במיר כל"ל מ"מ: ג) ד"ה ומאמי וכו' דקאמר בודאי ילידתיה תיכוף בודאי ילידתיה ממתקו וכ"כ דלא חזל זרעה בתרה ומי כתיב אביו ולא אמו בפי' כל"ל מ"מ: ד) בא"ד מטעמא דקאמר הס"ס שזרעו מתייחס אחריו. תיכוף שזרעו מתייחס אחריו ממתקו וכ"כ משום דחזקה בעלמא הוא מ"מ: ה) בא"ד כדאמרינן לעיל והוא גופא תיכוף והוא גופא תיכוף ממתקו וכ"כ בהדיא מ"מ: ו) בא"ד אחרים רחוקים ופיכחו בתוס' וכו' על כל נפשות מת לא יבא וכו' דכרחוקים כתיב אינך יכול לומר וכו' ומ"מ צריכין לק"ו משום סברא דצריכותא עי' בכ"ז בתורת משור:

הגהות התוספות

1. ל"ל ועל נפש מת. 2. ל"ל לו לא כתיב נמי. 3. תיכוף "והוא גופא תימא" ממתק ול"ל כדאמרינן לעיל דק"ו כו'. 4. ל"ל אביו ואמו. 5. תיכף היתה ממתק. 6. ל"ל על נפש מת. 7. ל"ל ולמה. 8. בס"ת בשניהם. 9. ל"ל דבעי. 10. ל"ל ולאביו. 11. תנוח הא תרוייהו מייתרי כדפרישית, נראה מיותר. 12. ל"ל אית לן לאוקמי. 13. ל"ל התם. 14. ל"ל בתוספות פירשו. 15. ל"ל דקבר. 16. ל"ל בהא. 17. ל"ל כיון. 18. ל"ל דרש התם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"ז מהלכות מירות הלכה ב סמג עשין קכז:

יד ב מיי' שם הלכה ג והלכה ה ופ"ו שם הלכה ג:

מוסף רש"י

רביעית דם. היא מיתתו של אדם ואלו הכי לא איקרי מת עד שיהא בו שיעור מיתה (סנהדרין ד.). **נפשות.** משמע שמתים, מת. דבר שמיתה באה על ידו הטיבו רביעית (חולין עב.) רביעית קרי ליה נפש דלמרינן התם (שבת לח.): רביעית דם נתתי בכם (לעיל לז:). **על אלו טומאות הנזיר מגלח.** אתם נמנמ לאחר שמתה מקצת מזרחו סומר כל מה שמתה ומגלח וחוזר ומתגדל ומוגה, כדכתיב (במדבר ו) והימים הראשונים יפלו (חולין פט:). **על המת וכו'.** אבל לא על שאר טומאות, כגון נגלה ונזרק, דמת כתיב בפרשה וכי ימות מת עליו (שם). (קדושין נב:). **לקפחני.** כמו (סוטה מד.) לקפח את שוקיו, לקצץ רגליו בהלכות לחודע שהם חריפים ואין עומד כנגדם (קדושין נב:).

פי' הרא"ש

על כל לאפוקי רחוקים ולעבור עליו בב' לאוין דבלאו האי קרא ידעי' ליה דלא גרע מכהן הדיוט נפשות לאפוקי רביעית דם הבאה מב' מתים שאסור ליטמא להם דדרשינן נפשות מת ב' נפשות משום מת א' דהיינו רביעית א' דאין אדם יכול לחיות בפחות מרביעית דם: כך כתוב במקצת ספרים לאפוקי רביעית דם וכו' והצריכו המפרשים לפרושי לאפוקי שלא ישמא לה וברוב ספרים כתיב לאיתויי וניחא הך גיר' טפי לאיתויי שמטמא באוהל: **אלא לקפחני בהלכות.** לצערנא: כך שנה לנו רבי מאיר ור' יהודה לא היה שונה

מלאחיו הנזיר כדקאמר הש"ס מה לי כ"ג לחודיה מה לי כ"ג וזיר לכך נראה דהתם נמי בפ' עבול יום אית ליה לריכותא לגבי כ"ג אלא סבר כיון דגלי לן תרוייהו בכ"ג דאין חילוק בין זה לזה בין אב לאם כי אם[1] גילוי מילתא בעלמא הוא ואיליף וזיר מייתי הלכך דרש תרוייהו גבי וזיר סתם[2] מיהו צריך לומר דסוגיא דהכא אלוקה דמגרע גם לגבי וזיר תרוייהו לכך לא דרש מלאחיו כהן הדיוט והוא וזיר כי התם ועוד יש ליישב גם הך דהכא דסברה כי הא דטבול יום דדומק הוא לפלוגי סוגיא דשמעתין אהדיא דפ' עבול יום דהא אידי ואידי ר"ע היא ואין סברא לומר דתרי תנאי מינהו אליבא דר"ע מדלא קאמר הש"ס בהדיא ואף על גב דסוגיא דידן עביד לריכותא מאביו ומאמו והתם דרש תרתי מאביו ומאמו נאמר דמקרא דכ"ג עביד לריכותא ולגלויי מילתא בעלמא אזיר הוא ומעתה גם בנזיר שון ואייתר לן בנזיר תרוייהו לדרשא כדדרש התם וא"ת א"כ אמאי דרש הכא מלאביו ולאמו דנזיר תרוייהו למת מצוה לר"ע הא בחלא סגי וי"ל דאין הכי נמי דהכא נמי אימא לאביו לחודיה למת מצוה ולאמו משום כהן הדיוט והוא נזיר כדדרש התם ומיהו לא חש לפרושי כל הדרשות הכא משום דסמיך אסוגיא דהתם דפרק טבול יום וכן דרך הש"ס שמקצר במקום אחד ומאריך במקום אחר וא"ת א"כ למה הזכיר לר"ע כאן דרשא דכ"ג וזיר כדדרשינן [3]בסמוך נמי אסוגיא דהתם כמו שסומך דדרשא דכהן הדיוט וזיר דדרשינן מלאמו אלא הביאה כאן לאותה הדרשא ויש לומר היינו משום דאיצטריך ליה להביא דרשא דכהן גדול וזיר מלאחיו ולמימר [4]למה לי כ"ג וזיר כו' כדי לאפוויי הטוא לאביו ולאמו דכ"ג לגזירה שוה ומה שנכתבו שניהם אביו ואמו היינו משום הלריכותא שביניהם וגם מייתי מקשינן לר' ישמעאל כ"ג וזיר א] עליה ולאחותו נמי מפרש לר"ע דכתיב בתר לאחיו הוא"ל והתחיל לדרוש לאחיו דבפרישת שלריך לו ב] לגמור הפסוק עד סופו אי נמי משום דלר"ע איצטריך טפי לאחותו יותר מלרבי ישמעאל משום [5](דאית) ליה לר"ע מה לי חד לאו כו' כל זה לשון מהר"ף: **על כל לאפוקי רחוקים.** הגך לאפוקי הוי פירושא כמו נפקא ליה מהאי קרא כלומר שמפסוק זה יוצאה הדרשא שלהם משמע דמעל כל לחודיה דרש רחוקים מדדרש בסמוך נפשות לרביעית דם הבאה משני מתים ודומק הוא דהא [6] גבי וזיר נמי כתיב על כל נפש ואפ"ה לא דרש מייתי רחוקים כי אם מנפש לכך נראה דהכא נמי דרש רחוקים מעל כל נפשות ומ"מ דרש נמי מייתי רביעית דם משני מתים מדכתיב נפשות לשון רבים ולא נפש ויש לתמוה למה ליה לר"ע גבי כ"ג קרא דרחוקים תיפוק ליה מק"ו מכהן הדיוט כמו לתנא דרש פרקין או משום איסור שהיה עליו בהדיוטותו להיכא אחל כדפרישית לעיל דזה עיקר הטעם לעיל ופי' בתוס' לעבור עליו בשני לאוין ותימה קלת דהש"ס לא הזכירו כלל ולריך עיון לשון מהר"ף: **מתני' על אלו טומאות הנזיר מגלח על המת ועל כזית מן המת.** בין במגע בין במשא בין בהאל ומפרש[3] בגמרא דהשתא על כזית מן המת מגלח על מת אלא לא כ"ש: **נצל.** מוהל מן המת כדמפרש בגמ': **ועל מלא תרווד רקב.** רקבון ועפרורית הבא מן המת וגמרא מפרש שיעורא. תרווד לף: **ועל השדרה ועל הגולגולת.** ואע"פ שאין עליה[4] בשר כלל וגמ' בעי אי על תרוייהו או על חדא מנהון: **ועל אבר מן המת ואבר מן החי שיש עליהם בשר בראוי.** בפרק העור והרוטב (חולין דף קכח:) מפרש אזהו בשר[5] שיוכל האבר לחיות ממנו אם היה מחובר לאדם אי שיוכל להעלות ארוכה ואע"פ שאין בו כזית בשר: **ועל חצי קב עצמות.** ומיילי שבאו מרוב מניינו או מרוב בניינו כגון שיש ד] בקב[6] עצמות שנשתברו וחצי קב עצמות זה מהן מעט מכל עצם ועצם והיינו מרוב מניינו ורוב בניינו מפרש לקמן שני שוקים וירך אחד או איפכא ואע"פ שמטמא באהל ברובא הקב כדאיתא בהדיא במתניתין ה) בפ"ק דאהלות אלו מטמאין באהל וקחשיב רובא עצמות הבא מרוב מניינו או מרוב בניינו מ"מ הלכה הוא דאין הנזיר מגלח אלא על חצי קב וליכא לפרושי חצי קב משאר עצמות שאינו מרוב בניינו ולא מרוב מניינו דהא באהל נמי לא מטמא מדלא קתני להו בפ"ק[7] דאהלות בהדי הך דמטמא באהל: **ועל חצי לוג דם.** ואע"פ שמטמא באהל ברביעית כדאיתא במתניתין דאהלות מ"מ אין הנזיר מגלח אלא על חצי לוג ושיעורין הלכה למשה מסיני: **על משאו ועל מגעו ועל אהילו.** דכל הני דחשיב לעיל מטמא בין במגע בין במשא בין באהל ועל[8] כשעורה על מגעו ועל משאו מגלח אבל באהל אפילו טמויי לא מטמא: **על** אלו הנזיר מגלח. בגמ' מפרש על אלו דרשא ועל אלו דסיפא למעוטי מאי: **ומזה בשלישי ובשביעי וסותר את הקודמין.** דכתיב והימים הראשונים יפלו: ואין מתחיל למנות מזירות לטהרה עד שיטהר. ול"ג במשנה ויביא קרבנותיו וכן מוכח בגמ' דאיבעיא מיבעיא ליה מתניתין מני דא"כ פשיטא דרבנן היא: **אלא** לקפחני בהלכות. לצערני:

כך שנה לי רבי מאיר. במשנה על המת ועל כזית מן המת ורבי יהודה לא היה שונה על המת במשנתנו משום דכל שכן דמכזית מן המת וכו': ו) **עדיין.** יכול להקשות ולומר על אבר ממנו מגלח כדתנן במתניתין ומייתי לאפילו אין עליו כזית בשר כדתנן פ"ק דאהלות שהאבריס אין להם שיעור כל שכן על מת אלא ואכתי מאי קמשמע לן על המת:

אלא כדאמר ר' יוחנן לא נצרכה אלא לנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין. ה] (ואית) בו כזית בשר ואבר מאותו נפל אינו מטמא באהל כיון שאין בו גידין דלא מיקרי אבר אלא עצם ובשר וגידין ועל כל המת מגלח אע"פ שאין לו עדיין גידין והא דקאמר הכא כדאמר ר' יוחנן פי' רבינו יצחק דאמתניתין דאהלות אמרה דקתני המת וכזית מן המת דמטמא באהל מוקי לה רבי יוחנן בנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין ו):

רבא

מסורת הש"ס

א) [געשל"ת. וש"נ], ב) חולין פט: ק:, ג) קדושין נב:, ד) [לקמן ג.], ה) ל"ל נסמוך, ו) ל"ל מה לי, ז) לעיל כל"ל, ח) ל"ל בפרק שני, ט) שיך לדף כ., י) [וש"ע תוס' חולין פט: ד"ה ואמר],

נוסחת הריב"ן

א) לאיתה לריכה תגלח:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה על כל. נבי נזיר נמי בתיב על כל נפש. בנזיר לא כתיב כל ע' ג"מ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) בא"ד (המתחיל מעבר לדף) ולמימר מה לי וכו' כהן גדול וזיר עליה מיתת עליה נמתק וכ"ב מגליה: ב) בא"ד כדפרישית שלריך לו לגמור מיתת לגמור נמתק וכ"ב גומר: ג) ד"ה על כל וכו' דהא נבי נזיר נמי כתיב על כל כ"ב עי' ג"מ בתוס' דבריהם בזה דתמוהים דבנזיר לא כתיב כל: ד) ד"ה ועל אלי וכו' כגון שיש בקב מיתת בקב נמתק וכ"ב רוב ג"מ: ה) ד"ה אלא וכו' מאביו בגידין ואית מיתת ואית נמתק וכ"ב ואין ג"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל אם כן. 2. ל"ל התם. 3. ל"ל ופרק. 4. ל"ל עליהם. 5. נס"ל אתא כ"כ בשר. 6. מיתת בקב נמתק וכ"ב. 7. ל"ל בפ"ב. 8. נס"ל ועל עצם.

לעזי רש"י

טורטוריו"ש. גורמי-נזק, עושי-עוול.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ועדיין [ט]**יאמר על אבר ממנו מגלח.** ובלבד שיהא עליו בשר כרחוי ואע"פ שאין עליו כזית בשר על מת כולו לא כ"ש(ס) [כ]**כי אמר ר"מ דעל מת מגלח כי הכא דאמר ר' יוחנן לא נגרלה אלא** [ל]**נגפל כו'.** ומסק' חולין קאי. וה"נ בנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין יפה יפה אמר ר"מ דמיטמא ואע"פ שאין עליו בשר:

ורבא אמר. כי אמר ר"מ [מ] בדוב בניינו של מת או בדוב מניינו שאין עליהן כזית בשר ואין בין [נ]כולו רובע הקב עצמות דאע"ג דבעלמא לא הוי חשיב לענין טומאת אהל אא"כ שיהא בהן רובע עצמות גבי מזיר הוי חשוב כמת שלם הואיל דאית ביה רוב בניינו או רוב מניינו שהוא מיטמא עליו ומגלח עליהם: **שקרס.** שמיטמא ואח"כ קרס: **ומוהל שהרתיה.** שיצא מבשר המת כמין מיס והרתיה [ו]ליקרס ע"י רתיחות שהרתיה. דכל הני נגל כבשר המת דמי ומזיר מגלח עליו: **נגל.** לשון הפרש כמו ויגל אלהים (בראשית לא): **היכי דמי איימא דלא ידעינן.** אי הכיא משקה דקרס הוי מן המת כלומר דידעינן ודאי דלאו ממת הוא: **כי קרס אמאי מיטמא.** הא ידעי' דלאו ממת הוא: **ואי מן המת הוא.** בודאי אפילו לא קרס אמאי לא ממטמא: **א"ר ירמיה בפסס.** כלומר ספוקי מספקא לן אי דמת הוי אי לא הלכך אי קרס ודאי [ז]מגופיה של מת הוא ולא כיחו ונישו ואי לא קרס דלמא כיחו ונישו הוא דהא ליכא כיחו ונישו במת טמא דכל המשקים היוצאים ממת טהורין חוץ מן הדם: **כי גמירי.** דנגל מטמא ההוא דאתי מאדם אבל נגל דאתי מבהמה לא מטמא כנגלה: **או דלמא לא שנא הניחא.** דלא איצטריך ליה למיבעי אי אית ליה נגל או לא אליבא דמ"ד דטומאה חמורה כלומר דטומאת נגלה הוי לעולם כל זמן דחזי לאכילה לגר הלכך כיון דנגל הוא [ח]לא **עד דמיפסל מאכילה כלב הכא מאי.** מי אמרי' כיון דאכתי חזי לאכילת כלב אכתי מטמא כזית[ט] נגלה או דלמא כיון דממות כעפרא בעלמא דמי ולא מטמא טומאה קלה: **עד לנגב.** כל זמן שלא מיפסל מאכילת כלב שאיצה מוסרמת כ"כ שהכלב אינו רוצה לאוכלה: **ת"ש.** אלב נגלה שהמחהו באור שהמיצו באור: **טמא.** דעדיין אוכל ראוי הוא: **המחהו בחמה טהור.** דפרחה טומאתו: **ואי ס"ד.** דיש נגל לבהמה אפי' המחהו בחמה ליהוי טמא כי חזר וקרס: **לעולם אימא לך דיש נגל לבהמה.** והכא היינו טעמא דכי המחהו בחמה טהור דאיתמא קא ממחי ליה חמה לבתר דאסרה וכיון דאסרה תו לא חזי לאכילת כלב ומשום הכי טהור ואינו מטמא אפי' בטומאה קלה: **תנן הפס כל הניצוק טהור.** כל משקין שמריקין מכלי אל כלי אע"פ שנטמא תחתון וקילוח יורד משפה לשפה לא נעשה חיבור כדי לטמא העליון: **חוץ מדבש הזיפים.** מחוזא דבש שהוא עבה ויכולין לזיפו לערב בו משקין אחרים. וזיפים משמע לשון זיוף כדמפ' במס' סוטה בפ' בתרא (דף מח:): **והצפיחית.** כמו כצפיחית בדבש (שמות טז) בריסקריי"ש בלע"ז. והואיל והן עבין נעשה תחתון כמו מחובר לעליון שהקילוח היורד למטה למשקין טמאין (ג) [י]נעשה כולו טמא ואפילו העליון. אבל דבש שלנו שאינו עב הואיל וגלול הוא ניצוק שבו טהור ככל המשקין:

בש"ש

[מ]אמר ר' יוסי יאמרו מאיר שכב יהודה כעם יוסי שתק תורה מה תהא עליה א"ר יוסי לא נצרכה אלא למת שאין עליו כזית בשר ועדיין יאמר על אבר ממנו מגלח על כולו לא כל שכן אלא [נ]כדאמר רבי יוחנן לא נצרכה אלא [א]לנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין הכא נמי בנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין רבא אמר [ב]לא נצרכה [ג]אלא לרוב בניינו ולרוב מניינו שאין בהן רובע עצמות: על כזית מת ועל כזית נצל: ואיזהו נצל [ד]בשר המת שקרש ומוהל שהרתיה היכי דמי אילימא דלא ידעינן דדידיה הוא כי קרש מאי הוי אלא דידעינן דדידיה הוא אף על גב דלא קרש אמר ר' ירמיה [ה]בסתם אי קרש מוהל הוא לא קרש דלמא כיחו ונישו הוא [ו]בעא מיניה אביי מרבה יש נצל לבהמה או אין נצל לבהמה מי אמרינן (ח) גמירי נצל דאתי מאדם אבל דאתי מבהמה לא או דלמא לא שנא הניחא למאן דאמר [ז]טומאה חמורה עד לגר וטומאה קלה עד לכלב שפיר אלא למ"ד [ח]טומאה חמורה עד לכלב מאי איכא למימר תא שמע [ט]המחהו באור טמא בחמה טהור ואי ס"ד עד לכלב אפי' בחמה נמי אימת ממחי ליה בתר דאסרוה בחמה כיון דאסרה הוה ליה עפר [י]תנן [כ]כל הנצוק טהור [מ]חוץ מדבש הזיפים והצפיחית

ב"ש

רבא אמר לא נצרכה אלא לרוב בניינו ולרוב מנינו שאין בהם רובע עצמות. והיינו על המת דקתני במתני' דליכא אבר שלם ולרבותא נקט שאין בהם רובע עצמות דמיעורא דמזיר הוא מגלח[1] דאע"פ שאין בו רובע עצמות הוא מגלח[2] כיון שיש בו רוב הבנין או רוב המנין אבל אם אין בו רוב הבנין או רוב המנין אינו מגלח אם מגלח אח"כ יש בו תלי קב כדאמרינן במתני' דאין מגלח על אהל רובע עצמות ואית ספרים דגרסי לא נגרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בו רובע עצמות והכי נמי בפרקין לקמן (דף נג. ושם) פריך והאמר רבא לא נגרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בו רובע עצמות ולא מצינו שאמר[3] רבא בעלמא אם לא כאן ולכך הגיהו בספרים כן ולא גרסי' ליה דהיכי מצינן למימר דעל המת דמתני' איירי בשדרה וגולגולת והא קתני במתני' בהליה ועל השדרה ועל הגולגולת לכך יש לגרוס [אלא] לרוב בנין[4] דלא תניא במתני' בפירוש ומשלי טעמא נמי ניחא אמאי לא משני רבא אמתני' דאהלות[5] כדמשני הכא על המת דקתני התם לרוב בניינו או לרוב מנינו משום דבמתני' דבאהלות קתני בהליה על רוב בנין או על רוב מנין דמטמא באהל הלכך ליכא לפרושי התם על המת אלא כר' יוחנן וא"כ לר' יוחנן תנא ושייר במתני' רוב בניינו ורוב מנינו אי ס"ל דמזיר מגלח עליהם: **ת"ר איזהו נצל בשר המת שקרש.**

כך היא הברייתא בשר המת שקרש שנימוח הבשר מתחלה ואח"כ קרש וכן מוהל שהרתיה מוהל היוצא מן המת והרתיחו באור והעלה רתיחות היינו נגל וכזית טמטא באהל: **היכי** דמי אי לא ידע' דדידיה הוא. כלומר שאין אנו יודעים אם המוהל הזה מבשר המת שנימוח או מכיחו ונישו שהן טהורים: כי קרש מאי הוי. היכי מגלח על הספק ואי דידעינן דדידיה הוא ואע"ג[6] דלא קרש נמי. וא"ל דקרש כיון דידעינן שהוא מבשר המת: **א"ר** ירמיה בסתם. כלומר דידעינן דבא מזה המת אבל לא ידעינן מוהל[7] זה מבשרו או מכיחו קרש ואי מוהל הוא הבא מבשר המת ואי לא קרש כיחו ונישו הוא וא"ע לפרש גבי הרתיח דלא ידעינן וכי הרתיח והעלה רתיחות ואי מוהל הבא מהמת הוא וזהו נגל לא הרתיח כיחו ונישו הוא: **יש נצל לבהמה.** כזית מן הנבלה שנרקב מאליו ונימוח מי מטמא במגע ובמשא או לאו ולא לענין גילוח דמזיר קנאי: **טומאה חמורה.** היינו טומאת נבילות לטמא אדם במגע ובמשא: **עד** לגר. עד שתפסל מלאכול לגר דכתיב (דברים יד) לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה הראויה לגר קרויה נבילה לטמא במגע ובמשא והכא כיון שאינה ראויה לא מטמא וליכא למיבעי מידי אי יש נגל לאפילו אם מימלי לומר דיש נגל בבהמה הכא טהורה כיון דבכר נפסלה מאכילת גר: **וטומאה** קלה. פי' שאר אוכלין[8] שאינן מטמאין אלא כציר[9] לשאר אוכלין ומשקין ומטמאין[10] טומאת אוכלין עד שיפסלו מאכילת כלב ומהאי טיומא לא נפקא מידי לסוגיא דידן אלא אגב רישא נקטיה: **אלא** למ"ד טומאה חמורה עד לכלב מאי. כלומר לדידיה איכא למיבעי מי הוי א[11] של בהמה חשיב כבשר נבלה ומטומאה לאדם במגע ובמשא שהרי אכתי ראוי לכלב הוא או לא גמירי נגל בהמה להחשב כבשר ואע"ג דראוי לכלב עפרא בעלמא לא הוי ואינו מטמא: **ת"ש** המחהו באור טמא. גבי נבלת עוף טהור מיתניא (חולין דף קכ.) המחהו לשומן של נבלת עוף טהור באור טמא דמשום הכי לא נפסל מלאכול לכלב[11] כדמעיקרא דדרך להמחות שומן באור: **בחמה** טהור. דכשנימוח בחמה הוא משריח מחוס טמא ואינו ראוי לאכילת אדם ולכך הוא טהור ואי ס"ד יש נגל לבהמה הכא נמי ליטמא דאתכי הוא משריח אם לא הלכב אלא ש"מ דאין נגל ולכך הוא טהור אבל באור מיהא כיון שהמחהו בדיש עדיף מנגל[12] דלא הוי אלא כשנרקב ונמחה מעצמו ומשני אימת קא ממחו לבתר[13] דקא מסרח ובתר דאסרה מכח החמה מבאיש למאד הי"ל כעפרא דאף לכלב אינו ראוי ולא דמי לנגל דבחמה שנמחה בלא חמה וראוי אכתי לכלב: **תנן התם.** בפרק [ממשין] דמכשירין כל הנצוק טהור אשם יצק ועירה משקין טהורים לתוך משקין טמאין מלמעלה למטה לא נטמאו הטהורים דנצוק אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה: **חוץ** מן דבש הזיפים. בפרק בתרא דקטוטה (דף מח:) מפרש רבי יוחנן מאי זיפים דבש שמזייפין אותו לפי שהוא עב יותר מדאי ומשיימין בו מים ואינו ניכר רשב"ל אומר על אם מקומו שנאמר זיף וטלם ובעלות: וצפיחית[14]. כמו כצפיחית בדבש כלומר שרוחה אותו מן הכוורת מעורב עם השעוה ובערוך פירש עיסה שמטוגנת בדבש נאלו נצוק טמא דמתוך שהוא עב [הרבה] חשיב אוכל וכאילו העליון והתחתון מעורבין יחד זה בזה ולכך הנצוק הוי חיבור:

בית

מאי הוי. היאך הנזיר מגלח עליו מספק שמא מכיחו ונישו הוא ואי דידעינן דדידיה שמבשרו בא אפילו לא קרש נמי אי"ר ירמיה בסתם כגון שנמצא אצל המת ידוע הוא שבא מן המת אבל אין ידוע אם מבשר המת שנימוח או מכיחו ונישו **אי** קרש ודאי מוהל הוא וכו': יש נצל לבהמה. בשר נבלה שנימוח מי מטמא במגע ובמשא או לא: **טומאה חמורה טומאת** נבלות לטמא אדם וכלים עד לגר עד שתפסל מאכילת הגר שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: **טומאה** קלה כלומר לבטלה מתורת אוכל שאם תגע בשרץ לא תקבל טומאה אחר שנפסל מאכילת הגר **עד לכלב** כל זמן שראויה לכלב תורת אוכל יש עליה ומקבלת טומאה וכן דין כל אוכל: **שפיר.** לדדיה ודאי אין נצל לבהמה דכבר נפסל מאכילת הגר כשנימוח **אלא** למ"ד **טומאה חמורה עד לכלב מאי** מי הוי (של) כבשר שעדיין הוה ראוי לכלב: **המחהו באור טמא.** גבי נבלת עוף טהור מתניא המחהו לשומן של נבלת העוף באור **טמא** דעדיין ראוי לאדם **בחמה טהור** דכשנימוח בחמה הוא משריח מחוס החמה ואינו ראוי לאכילת אדם (ואף אם) [**ואי ס"ד**] יש נצל לבהמה **נמי ליטמי דאתכי ראוי לכלב.** דכיון **דאסרה בחמת חמה הוי עפרא** ואפילו לכלב לא חזי: **כל הנצוק טהור.** משנה היא ס"ה דמכשיריין כל הנצוק טהור אם משקים טהורים לתוך משקים טמאים העליונים טהורים אם שפך משקים טהורים לתוך משקים טמאים העליונים טהורים ואין הנצוק מחברם **חוץ מדבש הזיפים** ובפ' בתרא דסוטה מפרש ר' יוחנן מאי זיפים שמזייפין אותו לפי שהוא עב ביותר ומשיימים בו מים ואינו ניכר רשב"ל אומר על שם מקומו דכתיב וזיף וטלם וכו' **וצפחת** כמו כצפיחית בדבש ומפ' (במדות) [בערוך] בעיסה שמטוגנת בדבש ומתוך שהוא עב הנצוק

מסורת הש"ס

ס) קדושין נב:, ס) חולין פט:, ע) [לקמן נג.], ד) בכורות כג. [חולין עא.], ה) מופסקת סוף זבחים חולין קכ. ביאה ז., ו) סוטה מח: מכשירין פ"ה מ"ט, ז) [בכדית רש"ש],

נוסחת הריב"ן

א) יאמרו: ב) אלא כי אמר: ג) לעופר: ד) דלריכה תלמוד ברוב: ה) חולין: ו) וקרס: ז) הלכך אי קרס ודאי דמת הוא אי לא קרס כו' וכל המשקים: ח) ולא חזי: ט) הוא: י) בשעה שהוא פוסק מתוך שהוא עב נעשה כחוט ושולה אותו ראש של חוט זה שנגע במשקים טמאים שבתחתון למעלה ונעשה כולו טמא כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי אמרינן כי גמירי: (ב) רש"י ד"ה ועדיין וכו' לא כל שכן הס"ל ואח"כ מ"ה אלא בדאר"י כי אמר כ"מ דעל המת: (ג) ד"ה והצפיחית וכו' טומאתן עושה כולו טמא:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) תוס' ד"ה אלא וכו' לדידיה איכא למיבעי מי הוי נגל וכו' כל"ל מ"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל אלא לרבותא נקטיה. 2. כס"ל מגלח עליו. 3. ל"ל שאמרה. 4. ל"ל ולרוב מנין. 5. ל"ל אמתניתין דאהלות על המת דקתני התם לרוב בניינו או לרוב מנינו דמשני הכא. 6. ל"ל אע"ג. 7. ל"ל אי מוהל. 8. ל"ל אוכלין טמאין. 9. ל"ל בכציר. 10. ל"ל טומאתן. 11. ל"ל לאדם. 12. ל"ל עדיף מנגל דנגל לא הוי כו'. 13. ל"ל מממו ליה לבתר כו'. 14. ל"ל והצפיחית.

לעזי רש"י

ברישקרי"ש

[בריישקרי"ש]. חלות-דבש.

מוסף רש"י

אלא לנפל. שטלו קיים ועדיין לא נתקשרו אבריו בגידין, שהרי כל אבריו עולים ועדיין אין עליו כזית בשר (חולין פפ:). **טומאה חמורה עד לגר.** טומאה חמורה לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר, למאכל אדם, אבל מכאן ואילך אין אם נבלה עליה לטיות אב הטומאה, אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא (חולין עא.) אי: טומאה חמורה דהייט משא, עד לגר, עד שהיא ראויה לאכילת גר חושב, אבל אם קרחה ואינה ראויה לגר הו לא מטמאה במשא (בכורות כג.). **וטומאה קלה עד לכלב.** אלא גרועה ממנגע נבלה שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין (חולין עא.) אי: טומאה קלה של מגע מטמא עד שתפסל מאכילת כלב (בכורות כג:). **המחהו באור טמא.** שתיכו לעוף טהור באור שקורין פונדל"ש ונמעו, מטמא בגדים אבים הבלשה, המחהו בחמה ונמעו טהור (חולין קכ.). **כל הנצוק טהור.** המעבר מכלי טהור לכלי טמא, אין הקילוח מגרפן לטיות חיבור לטמא אם שהוא מעבר ממנו, חוץ **מדבש הזיפים.** שהוא עב מאד והרי הוא כמחובר, שהקילוח פוסק הוא הולך מלמטה למעלה והרי אמרינן במדות (ל"ל במכשירין פ"ה מ"ט) **והצפיחית.** כרשק"ל בלע"ז, שהן עבות וכתת השעוה עם הדבש (סוטה מח:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות